

Kozicka, Jadwiga / Z. Br.

Przed obchodami kopernikowskimi

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/2, 485-487

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WIZYTA PROF. P. PINCHEMELA W POLSCE

W dniach 25 X — 2 XI 1970 r. przebywał w Polsce na zaproszenie Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN profesor Sorbony Philippe Pinchemel, przewodniczący Komisji Historii Myśli Geograficznej Międzynarodowej Unii Geograficznej. Wziął on udział w zebraniu Zespołu Historii Geografii na temat stanu i potrzeb badawczych tej dyscypliny, jak również jej wartości metodologicznych i dydaktycznych. Ponadto wygłosił referat o działalności i planach kierowanej przez siebie Komisji. Prof. Pinchemel odwiedził również inne ośrodki naukowe, przede wszystkim Instytut Geografii Uniwersytetu Warszawskiego i Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz Instytut Geografii Uniwersytetu Wrocławskiego i Łódzkiego. Największą uwagę poświęcił wrocławskiej Pracowni Historii Geografii i Kartografii, założonej przez prof. Bolesława Olszewicza i pozostającej pod jego opieką.

J. Bb.

K R O N I K A K R A J O W A

PRZED OBCHODAMI KOPERNIKOWSKIMI

Z okazji zbliżającego się jubileusza 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika w ostatnim kwartale 1970 r. podjęto szereg dalszych inicjatyw zarówno w kraju jak i za granicą.

Oprócz edycji *Opera Omnia* i serii *Studia Copernicana*, przygotowywanych w Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN, *Biblioteczki Kopernikowskiej* Toruńskiego Towarzystwa Naukowego i wydawnictwa Pojezierze, również inne wydawnictwa przystąpiły do realizacji swoich zamierzeń. Arkady wydają wznowienie albumu *Toruń — krajobraz i architektura* (z obszernymi streszczeniami w językach obcych) i *Świat widziany oczami Kopernika* w opracowaniu Włodzimierza Zonna. Wydawnictwo Sport i Turystyka, Agencja Interpress, Muzeum Okręgowe w Toruniu i Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych w swoich planach wydawniczych przewidują wydanie okolicznościowych albumów i map oraz przewodników turystycznych uwzględniających tzw. „Szlak kopernikowski”.

Uczeni polscy przygotowują na zamówienie wielkiej argentyńskiej firmy wydawniczej Ediciones Signos, *Księgę o Koperniku* w języku hiszpańskim. Przedsięwzięciu patronuje Agencja Autorska w porozumieniu z Komitetem Obchodów Kopernikowskich. Redakcję *Księgi* objęła doc. Barbara Bieńkowska. Składać się ona będzie ze wstępu autora argentyńskiego, oraz z esejów autorów polskich, przedstawiających problematykę wszechstronnej działalności naukowej Kopernika i wpływ jego idei na rozwój nowoczesnej myśli naukowej. Z polskich autorów w przedsięwzięciu tym udział wezmą: prof. Stanisław Herbst, prof. Włodzimierz Zonn, prof. Bogdan Suchodolski, doc. Jerzy Dobrzycki, doc. Leszek Hajdukiewicz i prof. Edward Lipiński. Zostaną również zamieszczone eseje dwóch nieżyjących uczonych: prof. Aleksandra Birkenmajera i prof. Leopolda Infelda. Odnotować także należy pojawienie się, dokonanego w Meksyku, hiszpańskiego przekładu *De revolutionibus*. Pierwszy tom tego dzieła (pierwsze w historii tłumaczenie z łaciny na jęz. hiszpański) zostało wręczone prof. Mieczysławowi Klimaszewskiemu podczas jego pobytu w Meksyku w listopadzie 1970 r. i zostało przekazane Honorowemu Komitetowi Obchodów Kopernikowskich w Polsce.

Redakcja krakowska Polskiego Radia ogłosiła ogólnopolski konkurs na utwór radiowy pod następującymi hasłami: *Kopernik — twórca teorii świata, Wielkość i dramat ludzkiej myśli*. Konkurs jest otwarty dla wszystkich. Termin nadsyłania prac — 31 grudnia 1971 r. Organizatorzy w regulaminie konkursowym w bliższym sprecyzowaniu tematów, sugerują uwzględnienie m.in. następujących zagadnień:

wielcy bohaterowie i uczeni epoki, sukcesy i porażki myśli naukowej i filozoficznej w różnych epokach, zagrożenie kultury i cywilizacji współczesnej przez nadużycie odkryć naukowych, przełomowe znaczenie teorii Kopernika dla rozwoju kultury i cywilizacji ery nowożytnej. Telewizja polska natomiast przygotowuje dla telewizji angielskiej film o życiu i działalności Wielkiego Astronoma.

Ministerstwo Kultury i Sztuki, Komitet Organizacyjny 500 Rocznicy Obchodów urodzin Mikołaja Kopernika i Zarząd Główny Związku Polskich Artystów Plastyków rozpiisały konkurs otwarty na najlepszy projekt rzeźbiarski pomnika Kopernika, który ma stanąć we Fromborku. Zakończenie konkursu przewidziane jest na czerwiec 1971 r.

Rozstrzygnięty został ostatnio konkurs na medal kopernikański ogłoszony przez Polską Akademię Nauk. Laureatami zostali: Anna Jarnuszkiewicz (I nagroda), Grażyna Gierałowska-Kucz (II nagroda), Antoni Kostrzewa (III nagroda).

Wspomnieć także należy, że w gmachu Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku zostało umieszczone popiersie Mikołaja Kopernika, dar rządu polskiego dla ONZ. Został on wręczony sekretarzowi generalnemu tej organizacji U Thantowi przez stałego przedstawiciela Polski w ONZ — Eugeniusza Kułagę. Autorami popiersia są dwaj rzeźbiarze polscy: A. Karny, Z. Dębniak.

W Toruniu organizuje się muzeum wewnątrz mieszkalnych sprzed 500 lat. Powstanie ono w zabytkowej kamienicy sąsiadującej z domem rodzinnym Mikołaja Kopernika. W jednej z izb zostanie urządzona pracownia astronoma wyposażona w starodruki i modele przyrządów astronomicznych. Otwarcie muzeum nastąpi w czasie obchodów.

W styczniu 1971 r. przypada 450 rocznica obrony zamku olsztyńskiego przed najazdem krzyżackim. Obchody tej rocznicy będą miały charakter ogólnopolski. Na Zamku Olsztyńskim nastąpi odsłonięcie tablicy pamiątkowej zawierającej fragmenty listu Mikołaja Kopernika do króla Zygmunta I, w którym kierujący obroną uczonego prosi o pomoc dla zagrożonego miasta. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego zorganizuje seminarium, przygotowuje szereg okolicznościowych publikacji dla prasy oraz bibliofilskie wydanie listu Kopernika do Zygmunta I w efektywnym opracowaniu graficznym.

Tradycyjne obchody Dni Astronomii w Grudziądzu odbyły się od 18 do 22 lutego br. W tym czasie nastąpiła inauguracja obchodów kopernikowskich na terenie miasta i powiatu. Natomiast Towarzystwo Wiedzy Powszechnej w Rzeszowie zamierza zorganizować szeroką akcję odczytową, popularyzującą znaczenie osiągnięć naukowych Kopernika. Odczyty będą wygłaszane w zakładach pracy, szkołach i na wsi.

Międzynarodowy Kongres Unii Astronomicznej obradujący w Brighton w sierpniu ubiegłego roku uchwalił zwołanie w początkach września 1973 r. swego nadzwyczajnego kongresu w Warszawie¹. Jest to wkład tej organizacji do uczczenia rocznicy urodzin Wielkiego Astronoma. Obrady plenarne kongresu toczyć się będą w Warszawie, a z sześciu sympozjów specjalistycznych poszczególnych Komisji Unii, dwa odbędą się w Warszawie, dwa w Krakowie i dwa w Toruniu. Sympozjum historyczne w Toruniu będzie organizowane wspólnie z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki, która również we wrześniu organizuje zjazd w Toruniu pod nazwą *Colloquia Copernicana — człowiek i kosmos*.

29 listopada 1970 r. odbyło się posiedzenie sekretariatu Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu z udziałem przewodniczącego Rady Państwa. Sekretariat rozpatrzył i ustosunkował się do informacji o pracy wojewódzkich Komitetów FJN w związku z rocznicą kopernikowską, zatwierdził plan obchodów i akcji społecznych w latach 1971—1973.

¹ Por. informację o tym Kongresie w numerze 1/1971 „Kwartalnika”, s. 204.

Na zaproszenie władz Uniwersytetu w Buffalo przebywał tam w grudniu ubiegłego roku rektor Uniwersytetu w Toruniu im. Mikołaja Kopernika prof. Witold Łukaszewicz. Zapoznał się z przygotowaniem do obchodów kopernikańskich w Stanach Zjednoczonych. Z ramienia Akademii Nauk St. Zjedn. powstał w 1970 r. ogólnoamerykański komitet obchodów, na czele którego stanął wybitny matematyk polskiego pochodzenia prof. A. Zygmund z uniwersytetu w Chicago. Działa także komitet polonijny obchodów pod przewodnictwem ks. Michała Zembrzuskiego. W lutym 1973 r. w sali kongresu St. Zjedn. odbył się ma centralna akademie z udziałem władz tego kraju i przedstawicieli świata naukowego. Podobne akademie odbędą się w największych skupiskach polonijnych USA.

We Włoszech trwają już od dłuższego czasu intensywne przygotowania do rocznicy. Wyższe uczelnie, placówki naukowe i instytucje Italii, jak również Stacja Naukowa PAN w Rzymie, przygotowują szereg imprez rocznicowych. W Rzymie wmurowane zostaną tablice pamiątkowe w Muzeum Kopernikowskim na Monte Mario, na starym Uniwersytecie Rzymskim tzw. Sapienzy. W Padwie, w Auli Honorowej Uniwersytetu, gdzie znajduje się już tablica upamiętniająca 400-lecie urodzin Kopernika, ma być umieszczone popiersie Astronoma. W Ferrarze na Palazzo Arcivescoville, gdzie promował się Kopernik, zostanie także wmurowana tablica pamiątkowa. Jego popiersie umieszczone będzie w podwórku Uniwersytetu w Palazzo Estense.

Jadwiga Kozicka

*

W dniu 9 listopada 1970 r. w Ratuszu Głównomiejskim w Gdańsku odbyła się inauguracja obchodów 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika w województwie gdańskim. Uroczystość otworzył przewodniczący Obchodów Kopernikowskich przy Wojewódzkim Komitecie Frontu Jedności Narodu, prof. Andrzej Bukowski z Uniwersytetu Gdańskiego. Z kolei prof. Bogdan Suchodolski wygłosił prelekcję *Znaczenie Kopernika w rozwoju nauk o przyrodzie i człowieku*. Prof. Ignacy Adamczewski z Politechniki Gdańskiej mówił o znaczeniu Kopernika dla rozwoju nauk ścisłych, prof. Tadeusz Bilikiewicz z Akademii Medycznej w Gdańsku o Koperniku jako lekarzu, prof. Stanisław Matysik, dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, o działalności ekonomicznej i prawniczej Wielkiego Astro-

nomia.

W części artystycznej odbył się koncert muzyki z epoki Kopernika. Wykonał go zespół Wyższej Szkoły Muzycznej w Gdańsku.

Z. Br.

Z PROBLEMATYKI FUNKCJI DYDAKTYCZNEJ HISTORII NAUKI

W ramach prowadzonych badań nad funkcją dydaktyczną historii nauki jesienią 1970 r. zorganizowano ciekawe dyskusje zespołowe, m.in. wśród historyków geografii¹ i historyków leśnictwa². Były one poprzedzone referatami wprowadza-

¹ Na odbytym w dniu 28 października 1970 r. w Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN zebraniu Zespołu Historii Geografii wygłoszono m.in. następujące referaty: *Dotychczasowe osiągnięcia z historii geografii w Polsce a dalsze potrzeby badawcze w tej dziedzinie* (prof. B. Olszewicz); *Wartości metodologiczno-dydaktyczne historii geografii* (doc. J. Babicz); *Nauczanie historii nauki w Polsce a postulaty Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki, ze szczególnym uwzględnieniem historii geografii* (mgr Wanda Osińska). Przyp. red.

² Zagadnienie funkcji dydaktycznej historii leśnictwa na tle ogólnych problemów historii nauki omawiane było na posiedzeniach Zespołu Historii Nauk Leśnych w dn. 3 października i 10 grudnia 1970 r. Przyp. red.